Marraskuu 2024

Tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus 2023

Petri Sarvamaa
Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen

EUROOPAN TILINTARKASTUS-TUOMIOISTUIN

Agenda

- 1. Esittely
- 2. Vuosikertomuksen keskeiset tulokset
- 3. Elpymispaketti ja kasvava EU:n velka
- 4. Yhteenvetoa, kysymyksiä ja vastauksia

Euroopan tilintarkastustuomioistuin

Esittely

Historia

1975

Brysselin sopimus

- Euroopan tilintarkastustuomioistuin perustetaan

1977

- Tilintarkastustuomioistuin aloittaa toimintansa

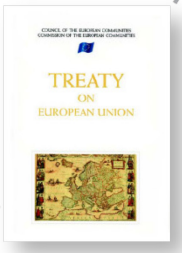

1992

Maastrichtin sopimus

- Tilintarkastustuomioistuimesta tulee EU:n toimielin
- Tarkastuslausuma (DAS) otetaan käyttöön

1997

Amsterdamin sopimus

- Tilintarkastustuomioistuimen riippumattomuutta vahvistetaan
- Tarkastusvaltuuksia laajennetaan uusille politiikanaloille
- Tilintarkastustuomioistuimen tehtäviä petostentorjunnassa vahvistetaan

2001

Nizzan sopimus

- Toimielimen ja kansallisten tarkastuselinten välillä tehtävän yhteistyön merkitystä korostetaan
- Mahdollisuus antaa osana tarkastuslausumaa erityisarvioita keskeisiltä politiikanaloilta

2007

Lissabonin sopimus

- Vuosikertomus toimitetaan kansallisille parlamenteille samaan aikaan kuin Euroopan parlamentille ja neuvostolle

Tehtävät

Tilintarkastustuomioistuimen asemasta ja tehtävistä määrätään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 285, 286 ja 287 artiklassa

Tutkia, saavuttavatko EU:n **toimintapolitiikat ja ohjelmat** niille asetetut **tavoitteet**

Tarkastaa EU:n sekä sen perustamien virastojen ja hajautettujen elinten tileissä esiintyvät **kaikki tulot ja menot**

Antaa **lausuntoja** EU:n toimielinten pyynnöstä ja laatii katsauksia omasta aloitteestaan

arvioi, onko **varainhoito ollut moitteetonta**

avustaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa laatimalla **vastuuvapausmenettelyssä** hyödynnettäviä tarkastuskertomuksia

antaa **tarkastuslausuman** tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta

Tilintarkastustuomioistuimen presidentti ja jäsenet

Tony MURPHY
Irlanti

Nikolaos MILIONIS
Kreikka

Klaus-Heiner LEHNE
Saksa

Bettina JAKOBSEN
Tanska

Jan GREGOR
Tšekki

Mihails KOZLOVS
Latvia

Ildikó GÁLL-PELCZ
Unkari

Annemie TURTELBOOM
Belgia

Viorel ȘTEFAN
Romania

Ivana MALETIĆ
Kroatia

François-Roger CAZALA
Ranska

Joëlle ELVINGER
Luxemburg

Helga BERGER
Itävalta

Marek OPIOŁA
Puola

Jorg Kristijan PETROVIČ
Slovenia

Stef BLOK
Alankomaat

George Marius HYZLER
Malta

Lefteris CHRISTOFOROU
Kypros

Laima Liucija ANDRIKIENĖ
Liettua

Keit PENTUS-ROSIMANNUS
Viro

Katarina KASZASOVÁ
Slovakia

João LEÃO
Portugali

Alejandro BLANCO FERNÁNDEZ
Espanja

Carlo Alberto MANFREDI SELVAGGI
Italia

Petri SARVAMAA
Suomi

Hans LINDBLAD
Ruotsi

Minkä tyyppisiä julkaisuja teemme?

- **Vuosikertomuksissa** esitetään pääasiassa EU:n talousarviota, elpymis- ja palautumistukivälinettä ja Euroopan kehitysrahastoja koskeva tarkastuslausuma sekä talousarviohallintoon ja tuloksellisuuteen liittyviä näkökohtia.

- **Erityiskertomuksissa** esitetään tulokset eri politiikkasektoreilla tai menoaloilla tehdyistä tarkastuksista tai niissä käsitellään talousarvioon tai hallintoon liittyviä kysymyksiä.

  - Viimeaikaisia erityiskertomuksia esimerkiksi:

    - Erityiskertomus 17/2024: EU:n Afrikka-hätärahasto – Tuki jäi kohdentamattomaksi uusista lähestymistavoista huolimatta

    - Erityiskertomus 14/2024: Vihreä siirtymä – Elpymis- ja palautumistukivälineen vaikutus epäselvä

    - Erityiskertomus 13/2024: Elpymis- ja palautumistukivälineen varojen käyttö – Toimenpiteiden loppuun saattamiseen ja siten myös elpymis- ja palautumistukivälineen tavoitteiden saavuttamiseen liittyy edelleen viivästyksiä ja riskejä

- **Erityisvuosikertomukset**, **lausunnot** ja **katsaukset** tarjoavat tietoa EU-virastoista ja elimistä, kannanottoja merkittävään lainsäädäntöön ja kuvauksia toimintapolitiikoista ja järjestelmistä.
- **Työmme vaikuttaa merkittävästi EU toimintaan**, ja raporttejamme arvostavat niin päätöksentekijät kuin ulkopuoliset arvioijat. Komissio on toteuttanut lähes kaikki suosituksemme, ja jälkitarkastuksissa suositustemme positiivinen vaikutus on lähes aina nähtävissä.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin

Vuosikertomus 2023

Mikä on tarkastuslausuma?

Vuosikertomus 2023, keskeiset tulokset

Virhetaso vuosina 2019-2023

Mitkä tekijät selittävät virhetason kasvua?

Petostentorjunta

Mikä on tarkastuslausuma?

- Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa joka vuosi EU:n konsolidoidun tilinpäätöksen ja antaa lausunnon **tilien luotettavuudesta** ja siitä, onko **EU:n tulot** saatu ja **maksut** suoritettu asiaankuuluvien sääntöjen mukaisesti. Nämä tarkastukset muodostavat perustan tilintarkastustuomioistuimen **tarkastuslausumalle**.

- Osana tarkastusta testataan **tilastollisesti edustava otos** tapahtumista ja arvioidaan valvontajärjestelmiä. Näin pyritään määrittämään, onko tulot ja maksut laskettu oikein ja ovatko ne oikeudellisen ja sääntelykehyksen mukaisia.

- Tarkastuslausuman lausunnot perustuvat **kansainvälisiin tarkastusstandardeihin**

- Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että arvioitu virhetaso on olennainen, kun se ylittää **kahden prosentin raja-arvon.**

Vuosikertomus 2023 – Keskeiset tulokset 1/2 *-tarkastuslausunnot*

- Tilintarkastustuomioistuin antaa **puhtaan** lausunnon EU:n **vuoden 2023 tilien luotettavuudesta** (kuten joka vuosi vuodesta 2007 lähtien..)

- Samoin se antaa **puhtaan** lausunnon varainhoitovuoden 2023 **tulojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta**.

- Tilintarkastustuomioistuin antaa **kaksi erillistä lausuntoa menojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta**, koska elpymis- ja palautumistukiväline on väliaikainen väline, jonka käyttö ja rahoitus poikkeavat olennaisesti EU:n talousarviomenoista:

  - ✓ **kielteisen lausunnon EU:n talousarviomenojen** laillisuudesta ja asianmukaisuudesta

  - ✓ **varaumia sisältävän lausunnon elpymis- ja palautumistukivälineen** menojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta.

Vuosikertomus 2023 – Keskeiset tulokset 2/2 *-virhetaso*

- Tilintarkastustuomioistuimen määritelmän mukaan **virhe on rahamäärä, jota ei olisi pitänyt maksaa EU:n talousarviosta.** Virhe tapahtuu, kun rahaa ei käytetä asiaankuuluvien EU:n säädösten mukaisesti, tai kun rahaa ei käytetä asiaan liittyvien kansallisten sääntöjen mukaisesti (usein kyseessä on esimerkiksi puutteellinen kilpailutus).

- EU:n talousarviomenojen **arvioitu kokonaisvirhetaso** oli **olennainen, 5,6 prosenttia** (2022: 4,2 prosenttia).

- Tilintarkastustuomioistuimen analyysi osoittaa, että menot koostuvat vähäriskisistä menoista (35,6 prosenttia tilintarkastustuomioistuimen vuoden 2023 tarkastuksen perusjoukosta) ja suuririskisistä menoista (64,4 prosenttia).

  - ”Suuririskinen meno” = menoja koskevat säännöt monimutkaisia, maksut pääasiassa kulujen korvaamiseen perustuvia (jaettu hallinto komission ja jäsenmaiden välillä)

  - ”Vähäriskinen meno” = pääasiassa tukioikeuksiin perustuvia maksuja (suora hallinointi komissiosta käsin)

- Tilintarkastustuomioistuin arvioi suuririskisten menojen virhetasoksi **7,9 prosenttia** (2022: 6,0 prosenttia). **Virhetaso on olennainen ja laajalle ulottuva, ja tästä syystä tilintarkastustuomioistuin antaa EU:n talousarviomenoista kielteisen lausunnon**.

Esimerkki tyypillisestä virheestä

- Tšekkiläinen yritys sai EAKR:n rahoitusta uusien tietoteknisten laitteiden hankintaan myynnin ja kilpailukyvyn lisäämiseksi.
- Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että **yritys ei ollut kuvaillut ja perustellut** hankehakemuksessaan hankittavia tietoteknisiä laitteita riittävällä tavalla. Suurin osa laitteista ei myöskään liittynyt suoraan hanketoimiin, tai ne eivät olleet hankkeen taloudellisuutta koskevan kriteerin mukaisia.
- Tilintarkastustuomioistuin katsookin, **ettei hanke ollut oikeutettu EU-tukeen.**
- Lisäksi paikan päällä tehdyssä tarkastuksessa kävi ilmi, että osa äskettäin hankituista laitteista ei edes ollut edunsaajan käytössä vaan sen tytäryhtiössä, joka ei ollut oikeutettu saamaan rahoitusta kyseisen ohjelman yhteydessä järjestetyn ehdotuspyynnön kautta.

Virhetaso vuosina 2019-2023

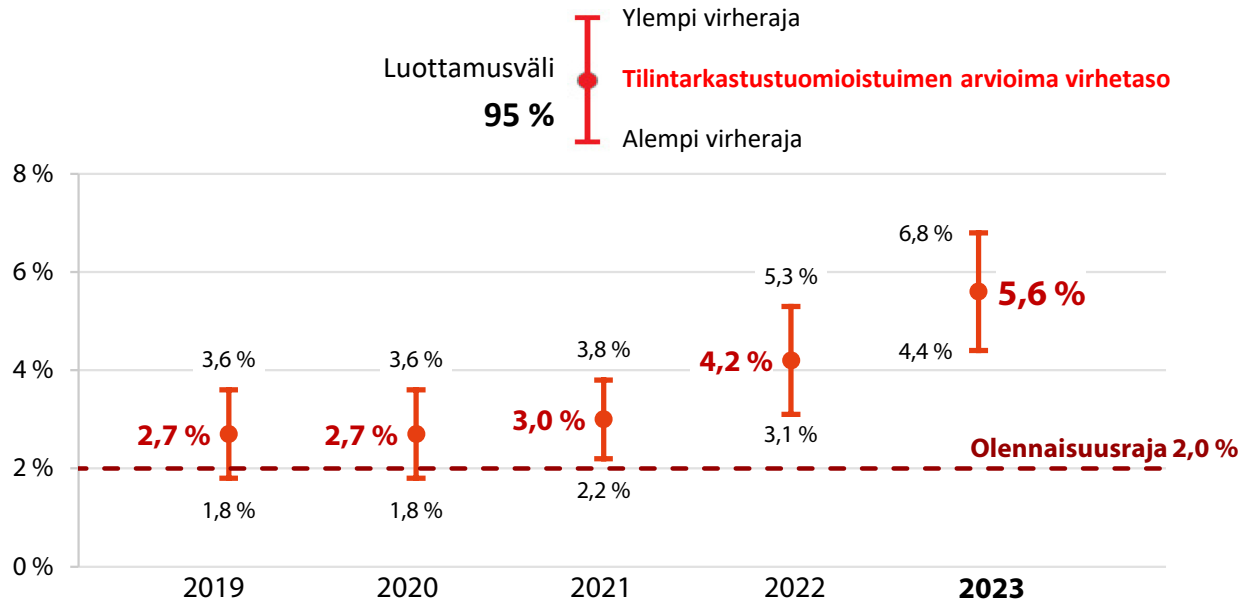

Tarkastuksen perusjoukko riskien mukaan jaoteltuna

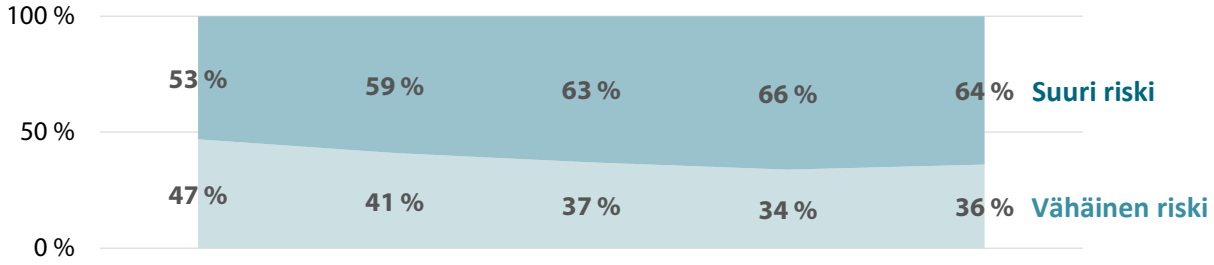

Virhetaso monivuotisen rahoituskehyksen keskeisten otsakkeiden mukaan vuosina 2019-2023

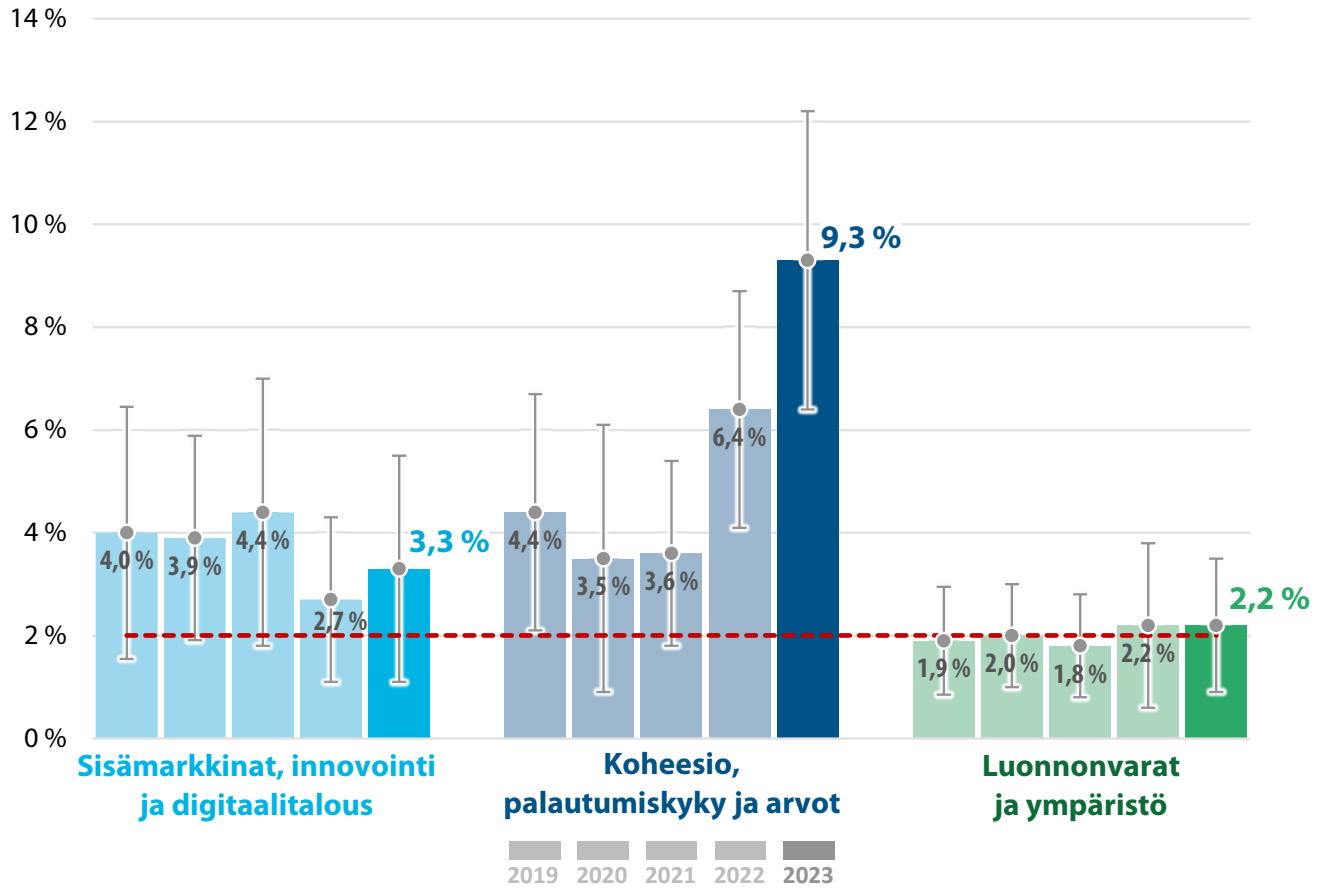

Koheesio, palautumiskyky ja arvot: 73,3 miljardia euroa

Tarkastettu määrä: 60,2 miljardia euroa

- **MRK:n otsakkeessa 2** tilintarkastustuomioistuin tarkasti 238 tapahtumaa, joiden osalta se havaitsi ja **kvantifioi 49 virhettä** tarkastusviranomaisten havaintojen lisäksi (tarkastusviranomaiset ilmoittivat 52 virheestä). Tilintarkastustuomioistuimen arvioima virhetaso on **jälleen merkittävästi yli kahden prosentin olennaisuusrajan**.
- Muun muassa **REACT-EU-välineen merkittävät lisämäärärahat** ja koheesiopolitiikan rahoitukseen sovellettavan ja elpymis- ja palautumistukivälineen **tukikelpoisuuskauden päällekkäisyys** ohjelmakauden 2014–2020 osalta aiheuttivat **lisäpaineita jäsenvaltioille** ja lisäsivät riskiä, joka kohdistui niiden valmiuksiin **varmistaa, että menot olivat sääntöjenmukaisia**.
- Tilintarkastustuomioistuimen arvioimaan virhetasoon vaikuttivat eniten **tukeen oikeuttamattomat hankkeet**. Virhetasoon vaikuttivat huomattavasti myös **tukeen oikeuttamattomat kulut** sekä julkisia hankintoja koskevien **sääntöjen rikkominen**.
- **Tilintarkastustuomioistuin havaitsi monenlaisia puutteita kaikkien 19 tarkastetun tarkastusviranomaisen työssä**. Puutteet vaikuttivat yli puoleen tilintarkastustuomioistuimen tarkastamista tapahtumista. Niin komissio kuin jäsenvaltiotkin voivat edelleen parantaa tarkastustapojaan.

Onko virhetaso olennainen?	**Kyllä**
Arvioitu todennäköisin virhetaso	9,3 % (2022: 6,4 %)

Mikä selittää virhetason kasvua?

- Suurin syy **koheesiomenoissa**, jotka kasvoivat 45 prosenttia edellisvuodesta.
- Vastaavia piikkejä virhetasossa esiintyy usein monivuotisen rahoituskehyksen päättämiskausien aikana.
- Varojen käyttämiseen kohdistuva **paine ja kiire** kasvattavat virheriskiä.
- **Päällekkäiset rahoitusvälineet ja ohjelmakaudet** ovat myös osasyyllisiä virhetason kasvuun. Keskenään kilpailevat rahoitusvälineet, myös elpymisväline osaltaan, kasvattavat varojen käyttöön kohdistuvaa painetta.
- Sääntöjen noudattamisen monimutkaisuus, mikä liittyy myös siihen, että jäsenvaltioissa on erilaiset resurssit käytettävissä sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi.

Tilintarkastustuomioistuimen osallistuminen petosten torjuntaan

- EU:n ulkoisena tarkastajana Euroopan tilintarkastustuomioistuimen **tehtävänä ei ole tutkia** EU:n taloudellisiin etuihin kohdistuvia petosepäilyjä.

- Tilintarkastustuomioistuimen arvioima **EU:n talousarvion virhetaso ei kuvasta petosten määrää**. Useimpien työnsä yhteydessä havaitsemiensa virheiden kohdalla tilintarkastustuomioistuin ei epäile petosta.

- Kun tilintarkastustuomioistuin epäilee laitonta toimintaa, se raportoi epäilystä Euroopan petostentorjuntavirastolle (**OLAF**) ja Euroopan syyttäjävirastolle (**EPPO**).

- Tilintarkastustuomioistuin raportoi vuonna 2023 **OLAFille** 20:stä petosepäilystä (2022: 14 epäiltyä petostapausta). OLAF on jo käynnistänyt neljä tutkintaa. Samaan aikaan tilintarkastustuomioistuin raportoi näistä tapauksista 17 **EPPOlle**, joka on aloittanut yhdeksän tutkintaa.

Elpymispaketti ja kasvava EU:n velka

Elpymispaketin tilannekuva

Kasvava EU:n velka

Inflaatio

Elpymispaketin tilannekuva 1/3

- **Elpymispaketin** menojen osalta komissio suoritti **23 avustusmaksua 17 jäsenvaltiolle vuonna 2023**. Maksut koskivat **542**:ta välitavoitetta ja **135**:tä tavoitetta.

- Tilintarkastustuomioistuimen tarkastamista 452 välitavoitteesta ja tavoitteesta 16 ei täyttänyt maksu- ja tukikelpoisuusehtoja. Tapaukset koskevat seitsemää maksua seitsemässä jäsenvaltiossa. Kuudessa näistä maksuista virhetaso oli olennainen, ja **tilintarkastustuomioistuin antaa varauman sisältävän lausunnon elpymis- ja palautumistukivälineen menoista.**

- Elpymis- ja palautumistukivälineen varainkäyttömallin (performance-based) luonteen vuoksi **tilintarkastustuomioistuin ei esitä virhetasoa**, joka olisi verrattavissa muihin EU:n menoaloihin.

- Tilintarkastustuomioistuin havaitsi **jäsenvaltioiden raportointi- ja valvontajärjestelmissä edelleen puutteita**, jotka vaarantavat EU:n taloudellisten etujen suojaamisen.

  - Maksupyyntöjä on tehty toimenpiteistä, vaikka tavoitteita ei ole vielä saavutettu

- Elpymis- ja palautumistukivälineen maksut ja Next Generation EU -välineen lisärahoitus ohjelmiin olivat odotettua vähäisempiä vuonna 2023. Tehtyjen 356,4 miljardin sitoumusten osalta suoritettiin 141,6 miljardin euron maksut vuoden 2023 loppuun mennessä. **Käytettävissä on vielä yhteensä 215,2 miljardia euroa. Maksut on suoritettava vuoden 2026 loppuun mennessä.**

Elpymispaketin tilannekuva 2/3

EU:n talousarvion ja Next Generation EU -välineen avustusrahoituksen **maksattamatta olevat sitoumukset***, jotka ovat tulevia velkoja jos niitä ei vapauteta, ylsivät vuoden 2023 lopussa **ennätystasolle** eli **543 miljardiin euroon** (2022: 452,8 miljardia euroa).

(**raha, joka on sitouduttu käyttämään tiettyyn tarkoitukseen, mutta sitä ei ole vielä maksettu*)

Maksattamatta olevat sitoumukset alkuperävuoden ja rahoitustyypin mukaan (EU:n talousarvio ja Next Generation EU -väline)

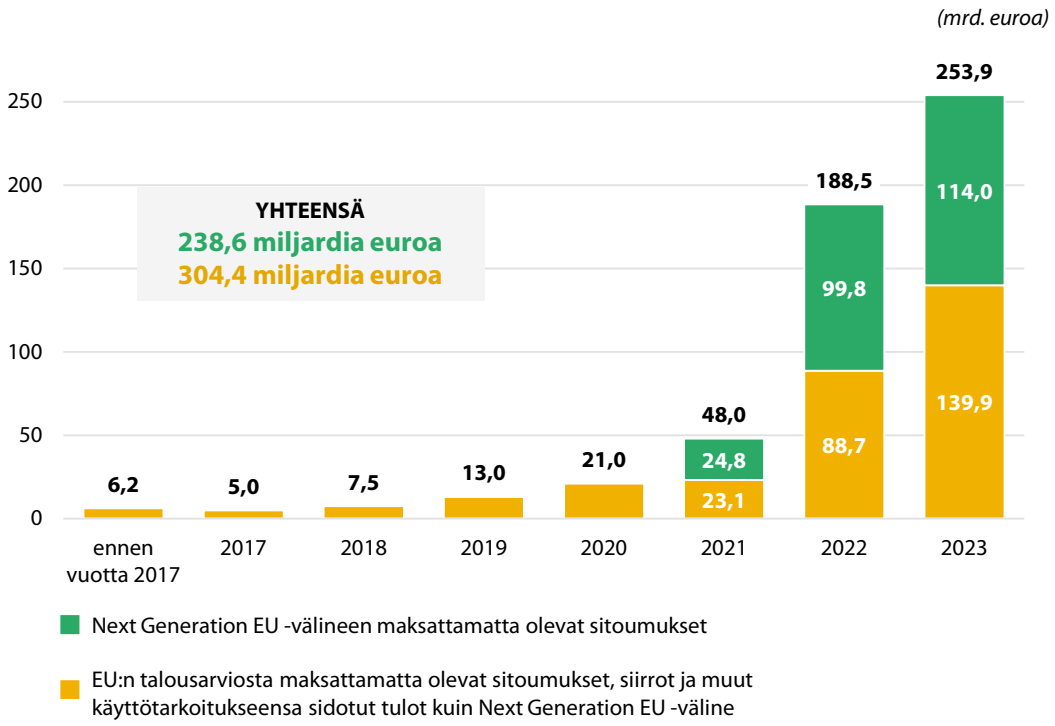

Elpymispaketin tilannekuva – keskeisiä ongelmia 3/3

- **Välitavoitteiden ja tavoitteiden epäselvät määritelmät: vaikea arvioida niiden täyttymistä ja onnistumista.**
  - RRF-toimenpiteiden onnistumista kuvaavat mittarit osoittavat esimerkiksi remontoitujen neliömetrien määrän tai hankittujen sähköautojen lukumäärän – mutta eivät saavutettuja hyötyjä.
- **Petostentorjunnassa aukkoja:**
  - Jäsenvaltioilla ei ole velvollisuutta raportoida sääntöjenvastaisuuksista komissiolle keskitetyn hallintajärjestelmän kautta (Irregularity Management System). Tämä on käytössä esimerkiksi koheesiopolitiikassa.
  - Epäselvä ohjeistus ylipäätään petostapausten raportoinnissa (missä vaiheessa raportoidaan, onko olemassa kynnysarvoa tapaukselle ja mitä korjaavia toimenpiteitä on tehty).
  - Lisäksi: petostentorjuntatyökalu ARACHNE on käytössä vain 19 jäsenvaltiossa, eikä varainhoitoasetus velvoita sen käyttöön.
- Kaksoisrahoituksen mahdollisuus.
- **Komissio ei tarkasta maksupyyntöjen yhteydessä niiden yhteensopivuutta relevanttien EU-säännösten eikä kansallisten säännösten suhteen, koska se ei ole RRF-asetuksessa ehto maksujen suorittamiselle.**

Esimerkki riittämättömästi määritellystä välitavoitteesta

- **Välitavoite 2 Espanjassa –** ”Muutokset tekniseen rakennussäännöstöön ja pienjännitesähkötekniikkaa koskevaan asetukseen sekä kuninkaan asetuksen hyväksyminen julkisten latauspalvelujen sääntelystä”.

- **Tavoitteen kuvaus Espanjan keskustietokannassa:**

  - Saatetaan voimaan pienjännitesähkötekniikkaa koskevaan asetukseen tehtävät muutokset, joilla integroidaan asetukseen velvoitteita koskien sellaisten pysäköintialueiden latausinfrastruktuuria, jotka eivät liity rakennukseen…

- Välitavoite siis edellyttää lainsäädännön muuttamista siten, että siinä olisi velvoite asentaa latauspisteitä pysäköintialueille.

- **Välitavoitteessa ei kuitenkaan täsmennetä velvoitteen laajuutta etenkään asennettavien latauspisteiden lukumäärän tai prosenttiosuuden osalta. Näin ollen mitkä tahansa muutokset, olivatpa ne kuinka vaatimattomia tahansa, riittäisivät välitavoitteen tyydyttävään saavuttamiseen**

Mitä me suosittelemme?

- **Tilintarkastustuomioistuimen suosittaa, että komissio**
  - soveltaa tiukempia kriteerejä tukikelpoisuuskauden noudattamisen arvioinnissa.
  - määrittelee erityiset kriteerit sille, mikä katsotaan toistuvien kansallisten talousarviomenojen korvaamiseksi.
  - varmistaa, että jäsenvaltiot korjaavat pikaisesti valvontajärjestelmissään yhä ilmenevät puutteet.
  - käyttää jäsenvaltioiden valvontajärjestelmiin kohdistamiensa tarkastusten tuloksia selkeän johtopäätöksen esittämiseen valvontajärjestelmien vaikuttavuudesta.

Kasvava EU:n velka

- **EU:n velka** kasvoi merkittävästi vuonna 2023 ja oli **458,5 miljardia euroa** vuoden lopussa (2022: 348 miljardia euroa), pääasiassa elpymispaketin vuoksi.
    - Elpymispaketin myötä lainanotto voi yli kaksinkertaistua vuoteen 2026 mennessä, kun taas **suurin osa takaisinmaksusta lykätään tuleviin monivuotisiin rahoituskehyksiin**.
- Markkinaolosuhteiden mahdolliset muutokset voivat lisätä lainan kustannuksia. Komissio on arvioinut, että elpymispaketin **korkomaksuihin voi nykyisessä monivuotisessa rahoituskehyksessä tulla 17-27 miljardin euron lisäys** (alun perin arvio oli 15 miljardia)
- Lisäksi: **Ukrainan tilanteesta johtuva EU:n talousarvioon kohdistuva taloudellinen vastuu** yli kaksinkertaistui vuonna 2023 (16 miljardista eurosta **33,7 miljardiin euroon**).

Inflaation vaikutus EU:n talousarvioon

Korkea inflaatio vaikuttaa edelleen EU:n talousarvioon:
Tilintarkastustuomioistuin arvioi komission inflaatioennusteen perusteella, että EU:n talousarvio voi **menettää lähes 14 prosenttia ostovoimastaan** vuoden 2025 loppuun mennessä.

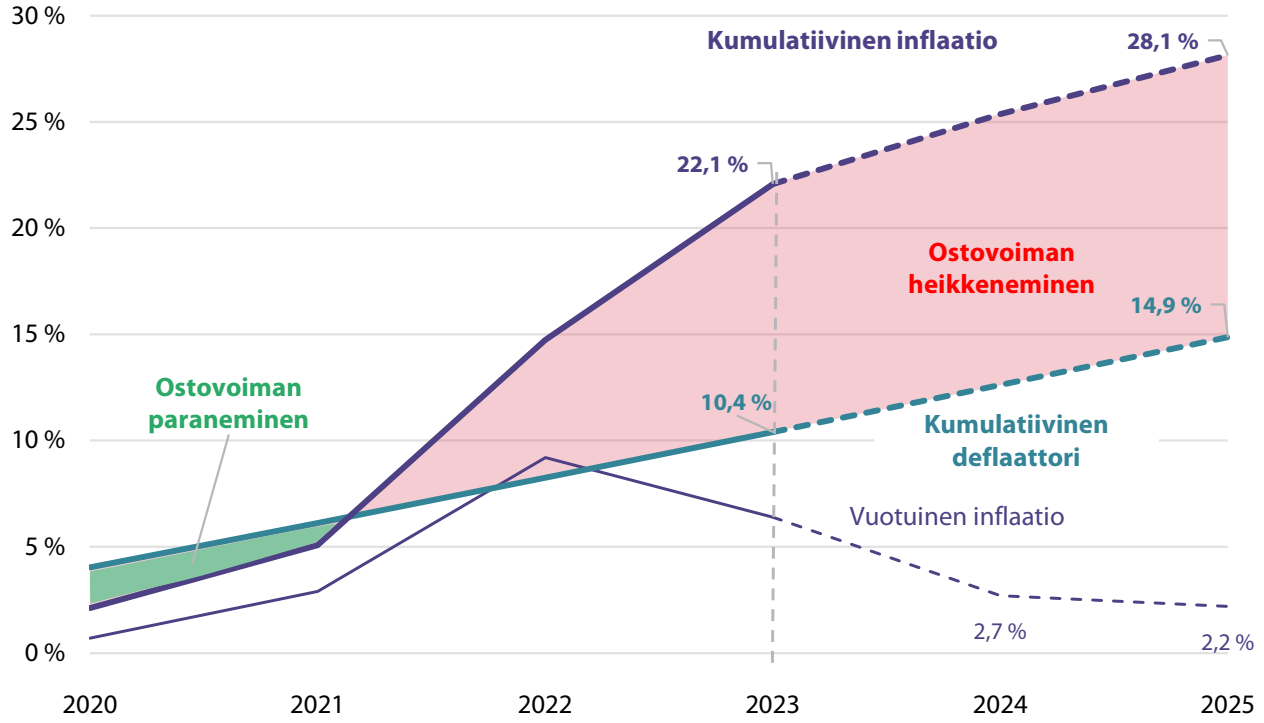

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Eurostatin ja komission kevään 2024 talousennusteen perusteella.

Yhteenvetoa

Yhteenvetoa

- EU:n budjetin virhetaso on lähes kaksinkertaistunut suhteellisen lyhyessä ajassa. Tavoitetaso (2 prosenttia) on kaukana.
- Kasvanut virhetaso selittyy suurilta osin virheiden kasvusta koheesioalalla sekä varojen käyttöön kohdistuvasta paineesta ja kiireestä. Syinä tähän paineeseen ovat mm. päällekkäiset rahoitusvälineet ja ohjelmakaudet.
- Elpymisvälineessä havaittu runsaasti puutteita. Väline vanhenee vuonna 2026 ja valtaosa maksuista on vielä suorittamatta.
- EU:n velka kasvoi vuonna 2023 yli 100 miljardilla eurolla uusiin ennätyslukemiin. Samalla myös korkomenot ovat kasvaneet.

Kysymyksiä ja vastauksia

Ps. Saa olla yhteydessä milloin tahansa EU:n varainkäyttöön liittyvissä kysymyksissä. Autamme mielellämme.

Yhteystiedot

Petri Sarvamaa
Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen

Tiimi:
Benjamin Jakob, kabinettipäällikkö
Juuso Kilpinen, attasea
Elmo Torppa, erityisavustaja
Nataša Oven, sihteeri

etunimi.sukunimi@eca.europa.eu

Euroopan tilintarkastustuomioistuin
12, rue Alcide de Gasperi
1615 Luxembourg

eca.europa.eu
eca-info@eca.europa.eu
@EUAuditorsECA

CURIA RATIONUM
EUROOPAN TILINTARKASTUS-TUOMIOISTUIN

Huom. Tämän julkaisun kaavioissa olevat kokonaismäärät eivät pyöristämisen vuoksi aina vastaa yksittäisten osatekijöidensä summaa.